

Tálás Péter:¹ A terrorveszélyhelyzet-diskurzus margójára

Vezetői összefoglaló

- A terrorveszély-helyzet vitában három olyan elem ötvöződik, amelyeket külön is érdemes megvizsgálni:
 - Biztonságiasítás
 - Terrorfenyegetettség
 - Terrorellenes fellépés
- A biztonságiasítás napjainkban a hatalomgyakorlás egyik bevett módja lett a nyugati országokban is, annak érdekében, hogy a kormányzat számára megkönnyítsék bizonyos problémák kezelését.
- Magyarország iszlamista terrorfenyegetettsége továbbra is Európán belül az egyik legalacsonyabb mértékű.
- Minden kormányzatnak felelőssége, hogy kialakítsa a terrorellenes fellépés, a megelőzés, védelem, üldözés és reagálás eszköz-rendszerét – melynek jogi garanciáit is biztosítani kell.

A 2015. novemberi párizsi és a 2016. márciusi brüsszeli terrortámadások Európa-szerte komoly politikai és társadalmi vitákat generáltak arról, mit kellene tennie az Európai Uniónak, illetve mit kellene tenniük a tagállami kormányoknak az európai terrorfenyegetettség csökkentése érdekében. Ennek az Európa szinte valamennyi országában zajló vitának része a Magyarországon január óta folyó ún. terrorveszélyhelyzet- vita is. Ahhoz, hogy helyi értékén tudjuk kezelni e diskurzust, érdemes görcső alá venni három fontos, a vita során gyakran egymásba fonódó, de egyébként szakmai szempontból különállóan kezelendő kérdéskört, illetve jelenséget.

1.

Az első jelenség az a törekvés, amit a koppenhágai iskola nyomán *biztonságiasításnak* (*securitization*) nevez a biztonsági tanulmányok szakirodalmá,² s amely a modern politikában – különösen 2001. szeptember 11. után – a hatalomgyakorlás egyik bevett eszközévé vált a nyugati világban is. Azért válhatott bevett eszközzé, mert a társadalmak az ún. biztonsági helyzetekben (vagyis akkor, amikor valamit fenyegetésként értelmeznek és élnek meg) – legalábbis a felmérések szerint –, mindig a végrehajtó hatalom, vagyis a kormányok felé fordulnak, tőlük várják a megoldást, s ehhez általában megadják a bizalmat is.³ Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ilyen helyzetekben – gyakran függetlenül valódi teljesítményüktől – általában jelentősen nő a kormányok népszerűsége.⁴ Ráadásul nem csupán a bizalmat adja meg a társadalom, de gyakran azt a jogot is, hogy végrehajtó hatalom rendkívüli eszközöket alkalmazzon a fenyegetésnek tekintett jelenség felszámolására, ami a gyakorlatban sok pluszforrást, kevés vitát jelent, és rendkívüli, a normál politikai menettől eltérő eszközök alkalmazásának lehetőségét. Ezt felismerve a kormányok – szerte a világban – az utóbbi évtizedekben szívesen biztonságiasítják a legkülönbözőbb kérdéseket, vagyis jelenítik meg őket létfenyegetésként a biztonságról

folyó diskurzusban, gyakran olyankor is, amikor az egyébként szakmai szempontból esetleg vitatható. Mivel azonban az átlagpolgár a biztonságra vonatkozó ismereteit minden modern társadalomban a tömegmédiából, illetve a politikai

¹ Tálás Péter CSc, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóközpontjának igazgatója. E-mail: talas.peter@uni-nke.hu

² A biztonságiasítás (*securitization*) egy olyan párbeszéd a hatalom és társadalom között, melynek során egy-egy probléma biztonsági fenyegetésként definiálódik, vagyis egzisztenciális fenyegetésként kezdenek el beszélni róla. Fontos jelezni, hogy a fenyegetésként való definíció (amely meghatározza a társadalom fenyegetéspercepcióját) nem feltétlenül függ össze azzal, hogy a probléma objektíve mennyire jelent tényleges fenyegetést. A biztonság és biztonságiasítás fogalmáról lásd: BUZAN, Barry – WAEVER, Ole – DE WILDE, Jaap: *Security: A New Framework for Analyses*. Lynne Rienner Publishers, London, 1998. 21–48. o.; magyarul BUZAN, Barry – WAEVER, Ole – DE WILDE, Jaap: *A biztonsági elemzés új keretei*. In. PÓTI László (szerk.): *Nemzetközi biztonsági tanulmányok*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2006. 53–112. o.

³ **1. Trust in government: 1958-2015.** Pew Research Center, 2015. november 23.

⁴ Kivételt csak azok az esetek jelentenek, amikor a kormányok látványosan és nyilvánvalóan félrekezelik a válságot, amint ez történt például az Aznar-kormányral a 2004-es madridi robbantásokat követően.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

NÉZŐPONTOK 2016/1.

közbeszédből szerzi, vagyis biztonságpercepcióját nem közvetlen tapasztalatai, hanem a média és közbeszéd formálja alapvetően, az egyes kérdések biztonságiasítása nem túl nehéz. Különösen az olyan társadalmakban, ahol a jogállamiság, valamint az önálló tájékozódás és kritikus véleményalkotás tartalmi elemei, a valós társadalmi vita alapjai nem szervesültek a politikai kultúrába.⁵ Ki tudná ugyanis például meggyőzően azt állítani, hogy 1,5 millió menekült és migráns beáramlása az 508 millió lakosú Európai Unióba nem komoly biztonsági kérdés, amikor az Európai Unió tagállamainak menekültügyi rendszerei recsegnek-ropognak a rájuk nehezedő nyomás alatt, jöllehet az Európába érkező menekültek és migránsok száma csupán az unió összlakosságának 0,3%-át teszik ki?⁶ Vagy ki tudná meggyőzően azt állítani, hogy amennyiben Európában az utóbbi másfél évben három ún. stratégiai terrortámadás⁷ is történt (a Charlie Hebdo szerkesztősége elleni 2015. januári, a 2015. novemberi párizsi, illetve a 2016. márciusi brüsszeli terrortámadás), ne növekedett volna jelentősen Európa terrorfenyegetettség, ha 2015-öt megelőzően 11 év során történt ugyanennyi (2004 Madrid, 2005 London, 2011 Oslo/Utøya)? Külön probléma, hogy amikor egy társadalom egzisztenciális fenyegetésként definiál egy problémát, vagyis elfogadja, hogy félnie kell tőle, akkor ez a félelem jelentősen korlátozza a biztonsági kérdés higgadt és tárgyyszerű diskurzusát a közbeszédben, ami megint csak a biztonság ún. szubjektív, percepcionális értelmezése előtt nyit utat.

Bár a biztonságiasítás szempontjából általában a végrehajtó hatalmat birtoklók, a kormányok vannak helyzeti előnyben, nem kizárólag ők élnek a biztonságiasítás eszközével. Az ellenzéki erők is rendszeresen használják ezt, hiszen a végrehajtó hatalom biztonságiasítása kapcsán leggyakrabban a túlhatalomra való törekvést vetik a kormányok szemére, amit paradox módon szintén biztonsági kérdésként igyekeznek beemelni a diskurzusba.⁸ Vagyis a biztonságiasítás ebben az értelemben a hatalom megtartásáért, illetve megszerzéséért folytatott politikai játszma hosszú távon akár veszélyes eszköze is lehet a kormányok és az ellenzék között. Ez utóbbit azért fontos tudatosítani a szereplőkben, mert – a szereplők között fennálló bizalom mértékétől függően – sajnos fennáll a veszélye annak, hogy a politikai játszmákkal kapcsolatos megfontolások háttérbe szorítják és felülírják a szakmai szempontokat.

2.

A terrorveszélyhelyzet-diskurzusban felmerülő és gyakran vitatott másik kérdés Magyarország *iszlamista terror általi fenyegetettsége*. Az átlagpolgárral, aki a nappalijában él egyenes adásban láthatta, mi történt Párizsban vagy Brüsszelben, nem nehéz elhiteni, hogy holnap akár vele is megtörténhet a tragédia. Különösen nem nehéz, ha csupán azt állítjuk, hogy holnap nálunk is történhet terrorcselekmény, és nem magyarázzuk el, hogy a párizsi és brüsszeli támadások kiöltői, megtervezői és kivitelező belga és francia iszlamista terroristák voltak. S azért tudták ott megszervezni és kivitelezni a terrorcselekményt, mert francia nyelvterületen, jelentős muszlim kisebbséggel rendelkező társadalmakban követték el, s hogy Franciaországon és Belgiumon kívül igen nehéz francia nyelvűként és muszlimként megszervezni és végrehajtani egy terrortámadást, mert például Lettországon, Lengyelországon vagy Magyarországon kevés a francia nyelven tudó és még kevesebb a muszlim.⁹ Vagyis nehéz megértetni, hogy bár általában kétségtelenül növekedett az európai kontinens terrorfenyegetettsége, de ez a növekedés Európán belül továbbra is igen eltérő mértékű.

⁵ Ennek kiváló leírását adja STEFAN, Adina Marina: *Democratization and Securitization: The Case of Romania*. Brill, Leiden – Boston, 2009.

⁶ A migráció problémájának biztonságiasításáról lásd HAMMERSTAD, Anne: *The Securitization of Forced Migration*. In: FIDDIAN-QASMIYEH, Elena – LOESCHER, Gil – LONG, Katy – SIGONA, Nando (eds.): *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford University Press, 2014. 265–277. o.

⁷ Stratégiai terrortámadásnak a biztonságpolitikai szakirodalom a nagy áldozatszámú járó, nagy médiafigyelmet kiváltó, s ennek következtében nagy félelemkeltő hatású terrortámadásokat nevezi. Fontos ugyanakkor jelezni, hogy a stratégiai terrortámadások nem feltétlenül okoznak olyan stratégiai léptékű károkat, mint például egy erőmű, egy nagyváros, vagy épp egy vezető politikus elleni merénylet. A „stratégiai” jelző tehát itt alapvetően a kiváltott félelemre és a társadalom terrorizmusképére, s nem a konkrétan okozott kárra vonatkozik.

⁸ Ez elsősorban azért rendkívül paradox helyzet, mert a kormányzat biztonságiasítási lépései kapcsán az ellenzéki erők egyébként rendszeresen az egyes kérdések deszekurizációjának szükségességére hivatkoznak.

⁹ ROGERS, Simon: [Muslim populations by country: how big will each Muslim population be by 2030?](#) The Guardian, 2011. január 28.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

NÉZŐPONTOK 2016/1.

Azokban az országokban ugyanis, ahol nagy számban élnek muszlimok, ott jelentősebben növekedett. Ott a nagyszámú muszlim kisebbségen belül – és itt milliós vagy százezres nagyságrendről beszélünk – kialakulhatott egy szűk szélsőséges réteg: a 4,7 milliányi muszlim lakossal rendelkező Franciaországban 8250¹⁰, a 4,8 millió muszlimmal rendelkező Németországban pedig 8650 a számuk.¹¹ E szélsőséges rétegen belül pedig van néhány száz fő, aki Szíriába is elment harcolni (Franciaországban 1450, Németországban 600), illetve további néhány száz, aki hajlandó lenne erre (a franciáknál 1500).¹² További néhány száz fiatal pedig akár terrorcselekmények elkövetésére is hajlandó (Németországban 1100).¹³ Ott azonban, ahol hiányzik az ilyen típusú terrorizmushoz szükséges humán infrastruktúra (vagyis nincsenek muszlimok, vagy kevesen vannak), ott csak igen csekély mértékben vagy elenyészően növekedett a radikális iszlámhoz köthető terrorfenyegetettség. Mivel azonban a politikusok a terrorfenyegetettség növekedésének emlegetésével biztonságítani is akarják a kérdést, vagyis rendkívüli felhatalmazásra törekcsenek maguknak például a terrorizmus elleni fellépéshez, ezeket a nem lényegtelen részleteket nem szokták kibontani megnyilatkozásaik során. Tegyük hozzá: az átlagállampolgár sem igazán igényli ezt, többnyire megelégszik a tömegmédiában és politikai közbeszédben megjelenített megközelítéssel, s nem igazán foglalkoztatják a részletek.¹⁴ A megfigyelőnek gyakran az az érzése, hogy az állampolgárok többségének biztonságpercepcióját csak rendkívül kismértékben befolyásolják a tények, hiszen például a 2015. tavaszi Eurobarometer adatai szerint olyan országok társadalmi jelölték meg első és második helyen a terrorizmust a legfontosabb biztonsági fenyegetésként, amelyek a statisztikai adatok és a gyakorlati tapasztalatok szerint a legkevésbé terrorfenyegetettek Európában (ti. Románia, Csehország, Málta, Bulgária, Lengyelország és Horvátország).¹⁵ Vagyis esetükben a biztonság szubjektív megközelítése, a fenyegetettség-percepció jelentősen elszakadt és távolra került az objektív biztonságtól, a fenyegetettség tényleges mértékétől.

A vita egyébként a biztonságpolitikai szakértők között a fenyegetettség mértékéről, dinamikájáról és jellegéről folyik leginkább. A szakértők egy része ugyanis a korábban már említett stratégiai jellegű (tehát nem feltétlenül stratégiai léptékű kárt okozó) terrortámadásokra, illetve a terrorista szervezetek fenyegetéseire hivatkozva arra teszi a hangsúlyt megnyilatkozásaik során, hogy Európa – s benne Magyarország – terrorfenyegetettsége az elmúlt másfél évben kimutathatóan növekedett. Mások viszont arra hívják fel a figyelmet, hogy a kontinens a jelenleginél jóval erőteljesebb terrorfenyegetettséget is megélt már az 1970-es és 1980-as években,¹⁶ hogy Nyugat-Európa terrorfenyegetettsége a világ más, növekvő terrorfenyegetettséget megélt térségeihez képest még mindig elenyésző,¹⁷ s hogy a terrorfenyegetettség mértékét jelző számos adat közül csupán az iszlamista terrorizmus halálos áldozatai és sebesültjei számában mutatható ki jelentősebb változás, de ez sem éri el a 2000-es évek közepének mértékét.¹⁸ Míg tehát a szakértők egy része a pillanatnyi helyzetre és szűken Európára összpontosít, másik csoportjuk inkább a folyamatokra, tendenciákra teszi a hangsúlyt, és Európa fenyegetettségét a világ terrorfenyegetettségének egészében igyekszik elhelyezni és értelmezni. A két kép ettől annyira eltérő. Ezekhez a terrorfenyegetettség-képekhez kapcsolódnak, illetve adódnak hozzá a különböző kockázati elemek a menekült- és migránsválságból, amely – megelőzve a gazdasági helyzetet és a munkanélküliséget – 2015-től az első számú biztonságpolitikai problémává vált Európa társadalmainak többsége számára, már ami a

¹⁰ MARLOWE, Lara: [France's radical Muslims list doubles in 11 months](#). The Irish Times, 2016. február 3.; HENLEY, Jon – GRAHAM-HARRISON, Emma – BURKE, Jason: [France: the secular seat of Europe that has lost so many to radical Islam](#). The Guardian, 2015. november 14. A franciaországi iszlamista terrorizmusról lásd Répási Krisztián: [Franciaország iszlamista terrorfenyegetettsége](#). Nemzet és Biztonság, 2015/1. 39–45. o.

¹¹ [Meglepő őszinteséggel beszélt a német belső elhárítás vezetője](#). Origo, 2016. április 10.

¹² Uo.; MARLOWE, Lara: [France's radical Muslims list doubles in 11 months](#). The Irish Times, 2016. február 3.; [Foreign Fighters in Iraq and Syria](#). RFE/RL, 2016. 2016. április 10.

¹³ [Meglepő őszinteséggel beszélt a német belső elhárítás vezetője](#). Origo, 2016. április 10.

¹⁴ Bár nincs rá pontos és részletes felmérés, jól jelzi az érdeklődés hiányát a nagy hírportálok önálló külpolitikai rovatainak megszűnése, a külpolitikai hírek mennyiségének csökkenése, továbbá a külpolitikai szakújságírás beszűkülése (napjainkban a Magyarországon a [Kitekintő.hu](#) az egyetlen külpolitikai hírportál).

¹⁵ [Public Opinion in the European Union. First Results](#). Standard Eurobarometer 83, Spring 2015. 2015. július. 14–16. o.

¹⁶ [Victims Of Terrorist Attacks In Western Europe](#). Statista, 2015. december 2.

¹⁷ [Victims Of Terrorist Attacks outside Western Europe](#). Statista, 2015. december 2.

¹⁸ [Islamic terrorism in Western Europe](#). Datagraver, 2015. november 19.; [Aantal doden per jaar door terroristische aanslagen in West Europa sinds 1970](#). Datagraver, 2015. november 14.

biztonság szubjektív percepcióját illeti.¹⁹ Ezek a kockázati elemek pedig – mint például a terroristák lehetséges beszivárgása az ellenőrizetlen menekült- és migránstömegek között, vagy az európai iszlamista szélsőségesek számának lehetséges növekedése az iszlám vallású menekültek és migránsok beáramlása miatt – beépülnek a terrorfenyegetettség-diskurzusba, s mivel kevés konkrét és hiteles információval rendelkezünk róluk, a diskurzus során alakíthatók és interpretálhatók a politikai közbeszédet meghatározó véleményvezérek által.²⁰

Végül a terrorfenyegetettség kapcsán feltétlenül szólni érdemes annak jellegéről, nem mindegy ugyanis, hogy mit is értünk pontosan terrorfenyegetettségen, amikor a magyar terrorfenyegetettség mértékéről beszélünk. Az átlagpolgár a terrorfenyegetettség kapcsán elsősorban arra várja a választ, mekkora a valószínűsége annak, hogy közvetlen környezetében, lakóhelyén, városában vagy hazájában terrorcselekményekre kerül sor. Ennek esélyét a terrorelhárítáért felelős magyar intézmények képviselőinek nyilatkozatai egyöntetűen alacsony valószínűségűnek értékelik, nem specifikálva azonban, hogy az értékelés csak az iszlamista vagy a „hazai nevelésű” (pl. jobboldali radikális, mint a Magyarok Nyilai) terrorizmusra is vonatkozik-e. A magyar terrorelhárítás számára ugyanakkor az is fontos kérdés, hogy a magyar állampolgárok és intézmények mekkora terrorveszélynek vannak kitéve külföldön, illetve a fenyegetettebb országok állampolgárai és intézményei mekkora terrorfenyegetettségnek vannak kitéve hazánkban. Aligha vitatható például – s jól szemlélteti ezt a brüsszeli merényletek két magyar sebesültje –, hogy a Párizsban vagy Brüsszelben élő/járó magyarok terrorfenyegetettsége jelentősen növekedett az elmúlt másfél év során. Azonban ez csak igen áttételesen és erőltetetten értelmezhető a magyarországi terrorfenyegetettség mértékének jelentős növekedéseként. Hasonló a helyzet az olyan, a terrorfenyegetettség-diskurzusban a terrorfenyegetettség növekedéseként bemutatott esemény kapcsán, mind Salah Abdeslam magyarországi tartózkodása (2015 szeptemberében). Nem csupán azért nem kapcsolható a magyar terrorfenyegetettséghez, mert mint közismert, Abdeslam és társai nem Magyarországon terveztek merényleteket, de azért sem, mert itteni tartózkodásukkor sem a magyar társadalom, sem a magyar hatóságok nem tudták azt, hogy Abdeslam terrorcselekményre készül. A magyar terrorfenyegetettségről akkor mondhatnánk azt, hogy ténylegesen növekedett, ha magyar hatóságok tudták volna azt, hogy Saleh Abdeslam terroristagyanús személy, s ennek ellenére sem tettek volna semmit, vagy nem lettek volna képesek semmit sem tenni. Így azonban Abdeslam magyarországi látogatása csupán a média és politikai közbeszéd által formált terrorfenyegetettség-percepcióban jelent meg fenyegetésként, s ebben is utólag.²¹ Vagyis a terrorfenyegetettség kapcsán a kockázati elemeknek úgy az utólagos visszavetítése, mint a mechanikus előrevetítése komoly hiba lehet.

3.

Végül van egy harmadik rétege a terrorveszélyhelyzet-diskurzusnak, ami a *terrorizmussal szembeni fellépést* érinti, s ehhez tartozik a kormány által javasolt terrorveszélyhelyzet különleges jogrendi kategóriája.²² E területen az egyik

¹⁹ A migráció kérdését 20 európai ország lakossága tette az első helyre. Lásd [Public Opinion in the European Union. First Results](#). Standard Eurobarometer 83, Spring 2015. 2015. július. 14-16. o.

²⁰ A problémáról lásd WAGNER Péter: [Menekültek közt terroristák?](#) Biztonságpolitika és terrorizmus, 2015. szeptember 13.; ZSUPPÁN András: [Terroristák a menekültek között – ennyit lehet most sejteni](#). Valasz.hu, 2015. szeptember 15.; FARAGÓ József: [Terroristák a menekültek között?](#) Tózsdefórum, 2015. november 17.; [Meglépő őszinteséggel beszélt a német belső elhárítás vezetője](#). Origo, 2016. április 10.

²¹ Hasonló hatása lehet az olyan hírek megjelenésének, mint lengyelországi *Gazeta Finansowa*-nak kiszivárogtatott állítólagos CIA-figyelmeztetés, amely egy „egyidejű (ugyanabban az órában) elkövetett, Szófiát, Bukarestet, Budapestet, Varsót és Berlint érintő” tervezett terrortámadásra figyelmeztetett, s amelyet Budapest vonatkozásában nem erősített meg a CIA. [CIA ostrzega: Polska na celowniku terroristów](#). *Gazeta Finansowa* GF24.pl, 2016. március 31.; [Bakondi: A CIA nem tud Magyarország elleni terrorfenyegetésről](#). Index.hu, 2016. április 16.

²² A magyarországihoz hasonló vita zajlik a lengyel terrorellenes törvénytervezetről, amely – többek között – az következő javaslatokat tartalmazza: a Belső Biztonsági Ügynökség (ABW) koordinálná valamennyi szolgálat terrorizmusellenes tevékenységét, vagyis gyorsan hozzájuthatna a társszolgálatok adataihoz. Az ABW vezetője operatív eszközökkel bírósági felhatalmazás nélkül is ellenőrizhetné (lehallgathatná) a külföldi terrorizmussal gyanúsítható személyeket. A szolgálatok házkutatásokat és letartóztatásokat nemcsak 6 és 22 óra között hajthatnának végre, hanem a nap 24 órájában. A belügyminiszter azonnal kiutasíthatná az ország biztonságára veszélyt jelentő külföldieket, sőt 14 napra bírói engedély nélkül is fogva tarthatók lennének (ma ez csupán 48 óra, illetve

alapprobléma valószínűleg az, hogy az erről folyó diskurzusban résztvevők többsége abból indul ki: ahol nagy a fenyegetettség, ott szükség van jelentős terrorizmussal szembeni fellépésre, ahol pedig kicsi, ott csupán kis fellépésre van szükség.²³ Ráadásul ez a megközelítés impliciten magában foglalja azt a logikai hibát is, hogy önmagában a keményebb fellépés biztosan képes volna csökkenteni a fenyegetettséget, noha ez nem feltétlenül van így. A helyzet ennél jóval bonyolultabb. A terrorizmus elleni fellépésnek ugyanis négy nagy területe van: a *megelőzés*, a *védekezés*, az aktív fellépéseket tartalmazó *üldözés*, illetve a terrorcselekmények utáni *reagálás*, az ún. következménykezelés.²⁴ A két utolsóra – vagyis az üldözésre és a reagálásra – elsősorban valóban ott kell nagy hangsúlyt helyezni, ahol jelentős a terrorfenyegetettség, ahol terrorcsoportok tevékenykednek, és fennáll a veszélye, hogy terrorcselekményeket követnek el. Megelőzésre és védekezésre azonban – amelyek döntően egyrészt a terrorizmust és a radikalizációt kiváltó okok kezelésére²⁵, másrészt a közélet, az épületek, az infrastruktúra sebezhetőségének csökkentésére összpontosítanak – ott is szükség lehet és van, ahol nem túl jelentős a terrorfenyegetettség. Vagyis a terrorveszélyhelyzet kapcsán javasolt kormányzati intézkedések értékelési és minősítési kiindulópontjának annak kell lennie, hogy azok a megelőzést és a védekezés megerősítését célozzák-e vagy sem. Ezek pedig, bár nem függetlenek, de távolról sincsenek olyan szoros összefüggésben a terrorfenyegetettség mértékével, mint azt sokan hiszik vagy nyilatkozzák. Vagyis azzal az érveléssel nem utasíthatók el az e kategóriába sorolható kormányzati javaslatok, hogy Magyarország az Európai Unió terrorizmustól kevésbé fenyegetett tagállamai közé tartozik.

A nemzetközi tapasztalatok alapján az igazán vitatott javaslatok általában azok, amelyek már az üldözéshez sorolhatók, de alapvetően még mindig a terroristák tevékenységének előzetes megakadályozását szolgálják (például a tervezés, az utazás, a kommunikáció megakadályozása, illetve a finanszírozási csatornák és támadásokhoz használt anyagokhoz való hozzáférés elvágása). A terrorizmusellenes küzdelemnek az üldözéshez kapcsolódó legtöbb lépése ugyanis már erőteljesebben függ az adott ország és az adott társadalom terrorfenyegetettségének mértékétől, így korántsem mindegy, hogy Franciaországról és Belgiumról, vagy Magyarországról és Lengyelországról van-e szó. Nem véletlen, hogy az üldözés kapcsán még a lengyel terrorizmusellenes törvényjavaslatot kommentáló és azt egyébként szükségesnek tartó szakértők egy része is azt javasolja, hogy a tervezet valamennyi pontját érdemes egyenként is szigorúan megvizsgálni, s minden olyan elemét elvetésre javasolni, amely nem a terroristák tevékenységének előzetes megakadályozását szolgálja.²⁶

Érdemes megemlíteni azokat a javaslatokat is, amelyek első pillanatra talán nem tűnnek helyileg indokoltnak vagy fontosnak, de az európai terrorizmusellenes fellépés legaktuálisabb problémáira reagálnak. Ilyen például egy terrorelhárítási információs és bűnügyi központ felállításának terve, ami a lengyel és a magyar javaslatban egyaránt megtalálható. Szakmai szempontból ezek a központok olyan nemzetközileg is ritka innovációk, amelyeknek európai relevanciája is lehet, s működési előnyeiket és hátrányaikat könnyebb olyan országokban megismerni, ahol alacsony a terrorfenyegetettség.²⁷

bírói jóváhagyással további 24 óra). Megszüntetnék a feltöltőkártyás telefonokhoz való anonim hozzájárulás lehetőségét. A belügyminiszter időlegesen lezárhatja határátkelőket. A fenyegetettség bizonyos fokánál betilthatók lennének a tömegrendezvények. Bizonyos helyzetekben a rendőrség a katonaság segítségét is igénybe vehetné, de ebben az esetben a katonákra is a rendőrség fegyverhasználati szabályai lennének érvényesek. A tervezettel kapcsolatos véleményeket lásd: [Znany projekt ustawy antyterrorystycznej. Większa rola ABW, kontrola nad kartami do telefonów, całodobowe rewizje i możliwość inwigilacji cudzoziemców](#). Telewizja Republika, 2016. március 24.; JAŁOSZEWSKI, Mariusz – KONDZIŃSKA, Agata: [Mamy projekt ustawy antyterrorystycznej: Agencja Bierze Wszystko](#). Gazeta Wyborcza, 2016. március 24.; DUBIŃSKI, Przemysław: [Eksperci oceniają projekt ustawy antyterrorystycznej](#). WP Wiadomosci, 2016. március 29.

²³ A kérdéssel összefüggő politikai nyilatkozatok nagy része legalábbis is erre a logikára fűzi fel érvrendszerét.

²⁴ [Az Európai Unió terrorizmusellenes stratégiája](#). Az Európai Unió Tanácsa, 2005. november 30.

²⁵ Ide tartozik például a radikalizálódást elősegítő propaganda és az interneten való toborzás megakadályozása, vagy a terrorizmus finanszírozási csatornáinak előzetes feltérképezése.

²⁶ DUBIŃSKI, Przemysław: [Eksperci oceniają projekt ustawy antyterrorystycznej](#). WP Wiadomosci, 2016. március 29.; [Eksperci oceniają propozycje nowych przepisów antyterrorystycznych](#). TVN24, 2016. március 25.

²⁷ Ezek a központok egyrészt az terrorizmussal összefüggő adatok titkosszolgálatok közötti cseréjének hiányosságaiból fakadó problémákat orvosolhatják, másrészt elemző központként részletesebb és teljesebb képet alkothatnak a terrorizmussal összefüggő kérdésekről és problémákról, nem is beszélve arról, hogy egy hasonló összeurópai központ mintájául is szolgálhatnak.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont NÉZŐPONTOK 2016/1.

A terrorveszélyhelyzet kapcsán javasolt intézkedések másik fontos értékelési szempontja – legalábbis a hasonló külföldi viták tapasztalatai alapján – a biztonság versus polgári szabadságjogok dilemmát érintik. Vagyis azt a kérdést, hogy a biztonság érdekében korlátozhatók-e a szabadságjogok, s ha igen, milyen mértékben. Ez azért is fontos kérdés, mert a szabadságjogok erős korlátozása a társadalmi feszültségek növekedéséhez is vezethet, ami viszont a növe-li/növelheti a terrorfenyegetettséget. A dilemma kapcsán jó kiindulópontot jelenthet az az általános európai megköze-lítés, mely szerint a szabadságjogok csak akkor korlátozhatók a biztonság érdekében, ha már minden más, a szabadság-jogokat nem korlátozó módszert és eszközt kipróbáltunk és bevetettünk egy veszély elhárítására. Ez nem csupán hirde-tett demokratikus értékeink védelme szempontjából fontos mérce, de azért is, mert a szabadságjogokról való arányta-lan lemondással bizonyos értelemben a terroristák céljait teljesítjük be magunkon. Hogy már itt tartunk-e, ezt a politi-kusok felelőssége eldönteni. Ha pedig elkerülhetetlen a szabadságjogok korlátozása, akkor arról érdemes vitatkozni a javaslat pontjai kapcsán, hogy milyen garanciákkal bátyázhatók körül a különböző korlátozó intézkedések annak érde-kében, hogy ne lehessen velük visszaélni.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont NÉZŐPONTOK 2016/1.

Az „SVKK Nézőpontok” 2010 óta a Kutatóközpont külső munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit, értékeléseit közreadó, illetve a Központ munkatársainak szubjektívebb szakmai véleményét közlő időszakos kiadvány.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: Nemzeti Közsolgálati Egyetem

Szerkesztés és tördelés:
Bazsó Márton, Csiki Tamás

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

© Tálás Péter, 2016

© Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 2016